

**Çox hörmətli Sədarət,
Dəyərli Sahibə xanım,
Hörmətli millət vəkili və media nümayəndələri!**

2025-ci il Azərbaycanda sosial inkişafın dayanıqlığının gücləndiyi, dövlət siyasətinin daha çox insan kapitalı, ailə institutu və gender bərabərliyi üzrə inteqrasiya olunmuş modelə keçdiyi mühüm bir dövr kimi xarakterizə olunur.

Bu dövrdə əldə olunan nəticələr statistik göstəricilər olmaqla yanaşı, dövlət qurumları arasında koordinasiyanın dərinləşməsi, rəqəmsal idarəetmənin genişlənməsi və vətəndaş cəmiyyəti ilə əməkdaşlığın institusional xarakter alması kimi strateji dəyişikliklərin nəticəsidir.

İlk növbədə strateji çərçivə və dövlət siyasəti haqqında

Ötən il Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq edilmiş, "Gender(kişi və qadınların) bərabərliyi üzrə 2026–2028-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı" bu sahədə yeni mərhələ açmaqdadır.

Fəaliyyət Planı ilk növbədə:

- qadınların sosial-iqtisadi fəallığının artırılmasını,
- təhsildə və əmək bazarında bərabər imkanların genişləndirilməsini,
- iqlim və rəqəmsal transformasiya proseslərində gender yanaşmasının gücləndirilməsini prioritet istiqamətlər kimi müəyyən etmişdir.

Bu yanaşma göstərir ki, dövlətimiz gender bərabərliyini sosial siyasətin və ümumi inkişaf strategiyasının tərkib hissəsi kimi qəbul edir.

Eyni zamanda Hesabat dövründə gender bərabərliyi siyasəti üzrə qanunvericilik təkmilləşdirilmiş, institusional mexanizmlər daha sistemli

xarakter almış, fəaliyyətin məzmunu daha çox insan mərkəzli və nəticəyönümlü mərhələyə keçmişdir.

Dünya Bankının “Women, Business and the Law” hesabatında Azərbaycanın göstəricisininin 78,8-dən 85-ə yüksəlməsi həyata keçirilən islahatların beynəlxalq miqyasda da tanındığını təsdiqləyir.

2025-ci il üzrə illik məlumat 298 səhifədə hazırlanmışdır.

66 dövlət orqanı, 77 yerli icra strukturu, Naxçıvan Muxtar Respublikası və vətəndaş cəmiyyəti institutları üzrə məlumatlar cəlb olunmuşdur.

9 yeni istiqamət üzrə məlumatlar təhlilə cəlb olunmuşdur.

Ən mühüm yenilik isə ilk dəfə olaraq gender bərabərliyi siyasətinin

- məhkəmə qərarları,
- media monitorinqləri,
- ali təhsil proqramları,
- sosial risk xəritələri

ilə inteqrasiya olunmuş formada təhlil edilməsidir.

Bu isə dövlət idarəetməsində data əsaslı qərarvermə modelinin gücləndiyini göstərməklə, onun yalnız statistik məlumat toplusu deyil, idarəetməyə yön verən analitik platforma olduğunu ortaya qoyur.

Sosial tendensiyalar və ictimai dayanıqlılığa gəldikdə qeyd etməliyəm ki, gender əsaslı və sosial risk göstəricilərində müşahidə olunan dinamika göstərir ki dövlətin tətbiq etdiyi profilaktik və preventiv mexanizmlər daha səmərəli nəticə verir.

Bu özünü

- müraciətlərin azalması,
- mühafizə orderlərinin artması,
- erkən müdaxilə

mexanizmlərinin genişlənməsi kimi bir-birini tamamlayan tendensiyalarda göstərir.

Bunu Dövlət Komitəsinə, müvafiq qurumlara, qaynar xətt xidmətlərinə daxil olan müraciətlər, nikah, doğum, gender əsaslı cinayət və hüquqpozmalara hazırda slaydlarda təqdim olunan statistikası sübut edir.

Misal üçün: 18 yaşadək analar və erkən evlilik üzrə göstəricilərin son üç ildə təxminən 50%-ə yaxın azalması xüsusi qeyd olunmalıdır.

Bu nəticə yalnız hüquqi tədbirlərin deyil, həm də:

- təhsil sisteminin,
- yerli icra mexanizmlərinin,
- ailə institutunun güclənməsinin,
- ictimai davranış dəyişiminin ümumi sinerjisinin nəticəsidir.

İnsan kapitalının inkişafına gəldikdə:

Əmək bazarında müşahidə olunan dəyişikliklər göstərir ki, qadınların iqtisadi fəallığı davamlı şəkildə artır,

- orta əməkhaqqında da artım tempi müsbətdir,
- peşə hazırlığında qadınların üstünlük təşkil etməsi xüsusilə diqqətçəkicidir,
- özünüməşğulluq proqramlarında iştirak da genişlənməkdədir.

Bu tendensiya qadınların əmək bazarında daha çox bacarıq əsaslı və dayanıqlı iqtisadi modelə keçidə üstünlük verdiyini göstərir.

Əmək hüquqlarının təmin olunmasında bərabərlik, pensiya təminatı, işsiz və məşğul əhəlinin cins bölgüsünə dair rəqəmlər insan kapitalı və təhsilin transformasiyasındakı mövcud nisbəti ortaya qoyur.

Hazırda

- ali təhsildə qadınların üstünlüyü,
- magistratura səviyyəsində balanslaşma,
- peşə təhsilində təcridi diversifikasiya olmaqla insan kapitalının keyfiyyətə yüksəldiyi müşahidə olunur.

Dövlət Komitəsinin 2020-ci ildə başladığı "Qızların Təhsilinə Dəstək" layihəsi 9 istiqamət üzrə proqramları və tələbə qızların artan sayı ilə bu nəcib missiyanın daha da genişləndiyinin əsas əlamətidir.

Bu proses göstərir ki, Azərbaycanda artıq təhsil və iqtisadiyyat arasında struktur məzmunlu uyğunlaşma güclənməkdədir.

Məsələyə iqtisadi iştirak səviyyəsi və institusional mühitin sağlamlaşdırılması yönündən baxanda isə

- sahibkarlıq və iqtisadi aktivlik sahəsində qadınların payının artdığını,
- kənd təsərrüfatında iştirakının genişləndiyini,
- özünüməşğulluq proqramlarının sosial inklüzivliyi gücləndirdiyini xüsusi olaraq vurğulamaq lazım gəlir.

Bununla yanaşı, mülkiyyət və bank sektorundakı vəziyyət göstərir ki, iqtisadi qərarvermədə gender balansı hələ də inkişaf mərhələsindədir.

Bu sahədə əsas hədəf isə

- resurslara çıxışın bərabərləşdirilməsinə
- iqtisadi gücün daha inklüziv paylanmasına nail olmaqdır.

Bunu daşınmaz əmlak və bank sektorundakı iştirak nisbəti bir daha təsdiq edir.

Yerli idarəetmə, QHT və mediamühitinin təhlili göstərir ki, 2025-ci ildə:

- bələdiyyələrdə qadınların təmsilçiliyi 39%-ə yaxınlaşmış,
- QHT sektoruna rəhbərlikdə sayı artmış,
- həmkarlar ittifaqlarında aktivliyi yüksəlmişdir.

Eyni zamanda media və rəqəmsal platformalar gender məsələlərinin daha açıq və ictimai müzakirə predmetinə çevrilməsinə şərait yaratmışdır.

Bu isə göstərir ki, bərabərlik siyasəti artıq yalnız dövlət səviyyəsində deyil, ictimai şüur səviyyəsində də sürətlə transformasiya olunmaqdadır.

İnstitusional koordinasiya və rəqəmsal idarəetmə sahəsində ən mühüm uğurlardan biri dövlət qurumları arasında koordinasiya modelinin güclənməsi olmuşdur.

Hazırda Dövlət Komitəsi,

- aidiyyəti nazirliklər,
 - yerli icra hakimiyyətləri,
 - bələdiyyələr və icmalar
 - hüquq-mühafizə orqanları,
 - QHT və media strukturları
- vahid sistem kimi fəaliyyət göstərir.

- Rəqəmsal monitoring,
- məlumat mübadiləsi
- erkən müdaxilə sistemləri koordinasiyanın effektivliyini daha da artırmışdır.

Beynəlxalq əməkdaşlıq və strateji mövqe baxımından

Azərbaycanın beynəlxalq platformalarda: o cümlədən

- BMT strukturları,
- İƏT,
- Türk Dövlətləri Təşkilatı
çərçivəsində fəaliyyəti, xüsusilə
- BMT-nin QSK- in sessiyaları
çərçivəsində iştirakı ölkənin bu sahədə əldə etdiyi müsbət təcrübənin
qlobal miqyasda təqdim edilməsilə çoxtərəfli əməkdaşlığı stimullaşdırır.

Çağırışlar və strateji yön baxımından

Sadalanan müsbət dinamika ilə yanaşı qarşıda duran əsas prioritetlər:

- qadınların iqtisadi qərarvermədə iştirakının artırılmasını,
- yüksək gəlirli və innovativ sahələrə çıxışının
- regional inkişafda bərabərliyinin gücləndirilməsini,
- mülkiyyət və resurslara əlçatanlığının genişləndirilməsini və
- rəqəmsal gender monitoring sistemlərinin inkişafını tələb edir.

Bu barədə daha konkret məlumatlar sizə təqdim olunan topluda və Dövlət Komitəsinin elektron resurslarında əksini tapmışdır.

Hörmətli millət vəkilləri!

2025-ci ilin nəticələri göstərir ki:

- gender bərabərliyi siyasəti artıq sistemli dövlət idarəetmə modelinə inteqrasiya olunmuşdur,
- institusional koordinasiya güclənmişdir,
- insan kapitalı keyfiyyətə yeni mərhələyə keçmişdir,
- ictimai və rəqəmsal mühit daha inklüziv xarakter almışdır.

Bu prosesin ən mühüm xüsusiyyəti odur ki, dəyişikliklər yalnız hüquqi və institusional deyil, eyni zamanda sosial davranış və mədəniyyət səviyyəsində də baş verir.

Bu məqamda Milli Məclisin bütövlükdə, onun komitələrinin və hörmətli xidmətini xüsusi olaraq vurğulamaq millət vəkillərinə isə bu prosesin aktiv iştirakçıları kimi gündəlik və davamlı səylərinə görə təşəkkür etmək istərdim.

Əminəm ki, insan kapitalının ahəngdar inkişafı naminə birgə səylərimizlə əldə edilən nəticələr gələcək dövrdə daha inklüziv, daha dayanıqlı və daha innovativ cəmiyyət quruculuğuna töhfə verəcəkdir.

Yekunda diqqətinizi cari ildə ölkəmizin ev sahibliyi etdiyi və beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilən 13-cü Ümumdünya Şəhərsalma Forumuna yönəltmək istərdim.

Bu çərçivədə aparılan müzakirələr bir daha göstərdi ki, müasir şəhərsalma, məskunlaşma və mənzil siyasəti yalnız infrastruktur məsələsi kimi deyil, insan mərkəzli və inklüziv inkişaf məsələsi kimi dünyanın gündəmində əsas yer tutur.

Bu səbəbdən də forum boyunca keçirilən sessiyalarda

- ailə institutunun möhkəmləndirilməsi,
- qadınların və uşaqların təhlükəsiz, əlçatan və inklüziv şəhər mühitində yaşamaq hüququnun təminatı,
- sosial xidmətlərə bərabər çıxış imkanları, eləcə də
- dayanıqlı icmaların formalaşdırılmasında gender yanaşmasının əhəmiyyəti xüsusi vurğulandı.

Yekun sənəddə əksini tapan prioritetlər gender bərabərliyi məsələlərinin global inkişaf gündəliyində vacib yer tutduğunu və bu istiqamətdə milli səviyyədə həyata keçirilən siyasətin beynəlxalq çağırışlarla uzlaşdığını bir daha təsdiq edir.

Fürsətdən istifadə edərək, bu uğurun Azərbaycanın dayanıqlı inkişaf, inklüziv cəmiyyət və humanist dövlət idarəçiliyi modelinin növbəti mühüm göstəricisi olduğunu bir daha qeyd edir, WUF13 forumunun yüksək səviyyədə təşkilində əməyi olan bütün dövlət qurumlarını, tərəfdaş təşkilatları və ölkəmizi beynəlxalq platformada layiqincə təmsil edən hər kəsi qarşıdan gələn dövlət müstəqilliyi günü münasibətilə səmimi qəlbdən təbrik edirəm!

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.